

automatisk medfører Ændringer i dette Omraades Organisation og Struktur, maa dette Forhold i særlig Grad gøre sig gældende overfor Udenrigsministeriet. Dettets Organisation stod nemlig i Stampe i mange Aar, medens Livet omkring det var i stærk Udvikling. I en lang Aarrække havde Udenrigsministeriet ikke Syn for denne betydningsfulde Forandring, der fuldbyrdedes samtidig med, at Udenrigsministeriets traditionelle Arbejdsfelt — det egentlig diplomatisk-politiske — som Følge af de ændrede politiske Forhold i Europa mere og mere begrænsedes. Den Raasløffske Hærlov af 1867 synes at have været det sidste Udtryk for Kravet om en aktiv dansk Udenrigspolitik fra Rigsdagens Side, og efter 1871 bredte den Opfattelse, at Danmark overhovedet ikke havde nogen Udenrigspolitik at føre, sig mere og mere, medens man ikke søgte eller fandt nogen Kompensation for den saaledes stedfindende Indsnævring af de gamle diplomatisk-politiske Opgaver paa det økonomiske og handelspolitiske Omraade. Ude omkring os udfoldede Livet sig saa meget desto frodigere i denne Periode. Efter den fransk-tyske Krig 1870—71 traadte Europa ind i Højkapitalismens Epoke, som lidt efter lidt ogsaa kom til at berøre dansk Erhvervsliv. Udenrigsministeriets fremragende Direktør begyndte at tænke paa at omforme Ministeriet og tilføre det Organer, som kunde udvikle det i erhvervspolitisk Retning. Den første Spire i saa Henseende lagdes ved Loven om Konsulatsvæsenet af 14. April 1893. Efter Systemskiftet i 1901 fortsatte man videre ad denne Vej, og ved Reformen i 1908 anerkendtes det erhvervspolitiske Hensyn som et Hovedpunkt i dansk Udenrigstjeneste.

Dette fremgaar klart allerede af Motiveringerne for hele denne Reform, som den findes udtrykt i den allerunderdanigste Forestilling af 16. Juli 1906, hvor det hedder: „Den mægtige Udvikling, som Industrien og Verdenshandelen er undergaaet i de sidste 25 Aar, har overalt givet de økonomiske Interesser en fremskudt Stilling i Staternes udenrigske Politik og frem-

kaldt Ønsket om og Nødvendigheden af, at Regeringerne i langt højere Grad, end det tidligere var Tilfældet, paatager sig det som en Samfundsopgave at støtte Undersaatternes Arbejde paa i Udlandet at udvide Markedet for Afsætningen af deres Produkter og vinde nye Felter for Udnyttelsen af deres Dygtighed og Kapital“ (jfr. Betænkning, afgiven af den af Udenrigsministeriet i Henhold til kgl. Resolution af 24. Juli 1906 nedsatte Kommission til Forberedelse af en Omændring af Udenrigsministeriet og Danmarks Repræsentation i Udlandet, 1908, Pag. 1).

Ordringen af 1908, som hvilede paa den nysnævnte Kommissionsbetænkning, betød utvivlsomt et stort Fremskridt, men Forholdene førte det med sig, at den neppe kan siges nogen Sinde at være kommet til at virke fuldt ud. Under Verdenskrigen sprængte Begivenhedernes mægtige Udvikling ganske dens Rammer. Situationen nødvendiggjorde et Samarbejde med det praktiske Erhvervslivs Mænd, hvilket til alt Held formaaede at føre Landet gennem mange vanskelige og kritiske Øjeblikke.

Efter Krigen nedsattes saa Kommissionen af 1919, der skulde fremkomme med Indstilling om en Nyordning af Udenrigstjenesten under Hensyn til de Ændringer i Verdens og dermed Danmarks Økonomi, der med stigende Klarhed aabenbarede sig efter de voldsomme ydre og indre Rystelser, Landene havde gennemgaaet, og som krævede Udenrigsministeriets aktive Medvirkning i den nationaløkonomiske Udvikling efter en ganske anden Maalestok end før Krigen. Ved Loven om Udenrigstjenesten af 6. Maj 1921, der blev Frugten af Kommissionsbetænkningen af 28. Januar 1921, stilledes et stort og rigeligt udstyret Apparat til Raadighed for Udenrigsministeriet, som det nu gjaldt om at udfylde med de Kræfter og den Aand, der svarede til Motiverne for Udenrigstjenestens Udvidelse baade i 1908 og 1921, saaledes som Udenrigsministeriet selv i de omtalte Betænkninger havde formuleret dem.

Det økonomisk-politiske Hensyn synes imidlertid ikke i tilstrækkelig Grad at have